
Отож, організація «Пласт» є хорошим прикладом поширення екологічної культури в широкі маси, як дорослими волонтерами та залученням нових, так і дітьми, та їх батьками, які на прикладі бачать результати такого виховання.

Література:

1. Екологічна служба Пласту. Пласт: веб-сайт. URL: <https://plast.org.ua/eco/eco-page.html>
2. Засади та правила екологічного пластування: Пластова банка: веб-сайт. URL: <https://plastovabanka.org.ua/gutirka/hutirka-zasady-i-pravylyla-ekolohichnoho-plastuvannya/>
3. Про пласт. Український пласт офіційна сторінка Конференції Українських Пластових Організацій: веб-сайт. URL: <https://plast.org/about/>

Михайло ЯЦИШИН, магістрант
Науковий керівник: **к. геог. н., доц. Барна І.М.**

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ОКРЕМИХ ДЕРЖАВ СВІТУ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Упродовж всієї своєї історії людство завжди залежало від природи (навколишнього середовища) та від її ресурсів. Разом із еволюцією людства зростала потреба у різноманітних природних ресурсах. З часом вплив людства, а також значна втрата стійкості природою стали настільки великими і об'ємними, що вона не може сама впоратися із переробкою відходів життєдіяльності людей, а також відновленням своїх екосистем різних рівнів. **Мета статті** - аналіз досвіду та інструментів здійснення екологічної політики в окремих країнах світу з метою встановлення передових й найкращих інструментів, шляхів та заходів для запобігання екологічних проблем, криз, катастроф, зменшення негативного впливу людства на природу, раціональне використання ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Встановлення дієвих інструментів для запобігання чи протидії негативному антропогенному впливу передбачає аналіз досвіду наступних держав світу: Канади, Федеративної Республіки Бразилії, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії,

---

України, Південно-Африканської Республіки, Японії, Республіки Індонезії.

Під час виборів 2015 року, Джастін Трюдо підтримав більше норм для промисловості і хотів піти далі в битві проти зміни клімату. І незабаром після обрання прем'єр-міністра, Трюдо прилетів до Парижу для того, щоб відвідати Саміт COP21. Трюдо встановив цілі викидів парникових газів у Канаді наступним чином: їх зменшення на 30% до 2030 року та досягнення нульових викидів до 2050 року. Канадійський закон про екологічну оцінку, 2012 рік (CEAA 2012) встановлює законодавчу основу для екологічної оцінки в більшості регіонів Канади. Його призначеннями є: захищати компоненти навколишнього середовища, які перебувають у межах федеральних законодавчих повноважень від значних негативних наслідків для навколишнього середовища, спричинених визначеним проектом; призначені проекти розглядаються та проводяться обережно з метою уникнення значних негативних наслідків для навколишнього середовища, коли федеральний орган здійснює владу або виконує обов'язок або функцію, необхідну для продовження проекту; екологічна оцінка надана своєчасно; заохочення подальших досліджень сукупного впливу фізичних навантажень в регіоні та врахування результатів дослідження в екологічних оцінках та ін. Законопроект про охорону морських ресурсів відповідає за розробку та впровадження політики та програм на підтримку економічних, екологічних та наукових інтересів Канади в океанах та внутрішніх водах. Він включає відповідальність за збереження та стійке використання рибних ресурсів Канади, продовжуючи надавати безпечні, ефективні та екологічно безпечні морські послуги, які відповідають потребам канадійців у світовій економіці. Закон про ціноутворення на забруднення парникових газів у Канаді спрямований на досягнення цілей зменшення викидів згідно з Паризькою угодою. Цей закон вимагає, щоб усі провінційні та територіальні уряди встановили схему встановлення цін на забруднення, яка відповідає мінімальній ціні за тону еквівалент вуглекислого газу.

Бразилія є п'ятою за величиною країною у світі, і тому забезпечення того, щоб економічний розвиток відбувся у

спосіб, який є стійким і не спричиняв деградації навколишнього середовища, є величезним завданням. Для вирішення завдань Національної екологічної політики (НЕП) Бразилії створено Національну екологічну систему (SISNAMA), яка об'єднує організації та природоохоронні установи Союзу, штатів, муніципалітетів та Федерального округу, основною метою яких є встановлення принципів та норм, які накладаються конституцією. Керівником структури цієї системи є Рада національного уряду, яка є головним дорадчим органом президента Бразилії для формулювання керівних принципів та національної екологічної політики. Нижче «знаходиться» Національна рада з охорони навколишнього середовища (CONAMA), яка є агенцією, яка консулює національний уряд та обговорює правила та стандарти, придатні для захисту навколишнього середовища, яких повинні дотримуватися державні та муніципальні уряди. Ще нижчий рівень займає Міністерство навколишнього середовища (ММА), яке планує, координує, контролює та контролює національну екологічну політику та керівні принципи, встановлені щодо навколишнього середовища, виконуючи завдання об'єднання різних установ та суб'єктів, що входять до складу SISNAMA. До ММА прив'язаний Бразильський інститут навколишнього середовища та відновлюваних природних ресурсів (ІВАМА), який формулює, координує, контролює, управляє, просуває та застосовує НЕП та збереження природних ресурсів. І нарешті, на останньому ієрархічному рівні в структурі SISNAMA знаходяться місцеві муніципальні та державні органи, відповідальні за інспекцію екологічно шкідливої діяльності, а також за реалізацію програм, проектів та моніторинг шкідливих для навколишнього середовища заходів. Важливою частиною встановлення конкурентоспроможності Бразилії на світовому ринку є відповідність вимогам світового ринку. Багато з хімічних установок Бразилії отримали сертифікацію ISO 14000 та ще декілька близькі до сертифікації.

У Великобританії для оцінки результатів і наслідків політики сталого розвитку використовуються індикатори, якими охоплено три напрямки сталого розвитку: економічне зростання, соціальний розвиток та охорона довкілля. За рівнем вони

поділені на базові, місцеві, регіональні, державні й міжнародні. Базовими у сфері охорони довкілля є: кліматичні зміни, чистота повітря, транспорт, чистота річкових систем, збереження дикої фауни, використання земель, відходи виробництва. Регіональні індикатори враховують специфіку регіонів, обставини і пріоритети регіональних стратегій розвитку, вони відповідають базовим індикаторам і відтворюють, наскільки це можливо, державні. Місцеві індикатори базуються на місцевому баченні державних індикаторів. Для оцінки національних стратегій Великобританія застосовує також ряд міжнародних індикаторів, розроблених спільно з міжнародними організаціями такими, як Європейська комісія, Комісія сталого розвитку при ООН, Організація економічної співпраці й розвитку.

У нашій державі також здійснюється екологічна політика, стратегічними цілями якої є: формування екологічної свідомості, цінностей та освіти; сталий розвиток і збалансоване використання природних ресурсів; впровадження екологічних вимог і норм в усі сфери діяльності; зниження екологічних ризиків для екосистем та здоров'я громадян; розвиток державної системи охорони довкілля. Реалізація екологічної політики здійснюється на міжнародному (глобальному), державному (національному), регіональному (обласному) та місцевому (міста, села) рівнях. Екологічну політику на державному рівні формує Міністерство довкілля та природних ресурсів України. Найвпливовішими екологічними організаціями України є наступні: Національний екологічний центр України (НЕЦУ), МБО «Екологія-Право-Людина», Всеукраїнська екологічна ліга, Save Dnipro та ін. Основними документами екологічної політики України є: закони (наприклад, «Про природно-заповідний фонд України», «Про тваринний світ»), концепції (наприклад, Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року), програми (наприклад, Концепція Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005-2025 роки), стратегії (наприклад, Національна стратегія поводження з відходами) та інші. Набули чинності Закони України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017), «Про стратегічну екологічну оцінку» (2018). На території Південно-Африканської Республіки (ПАР) спостерігаються

небезпечні природні явища і стихійні лиха: довготривалі посухи; активний вулканізм на острові Маріон архіпелагу Принца Едварда. Серед екологічних проблем варто відзначити дефіцит прісної води у більшості регіонів країни через брак річок, озер і постійних водотоків на фоні зростаючого споживання; забруднення вод сільськогосподарськими хімікатами і побутовими стоками; забруднення повітря, що призводить до кислотних дощів; ерозія ґрунтів; опустелювання. ПАР є учасником ряду міжнародних угод з охорони навколишнього середовища: Конвенції про біологічне різноманіття, Кіотського протоколу, Базельської конвенції протидії транскордонному переміщенню небезпечних відходів, Конвенції з міжнародного морського права, Монреальського протоколу з охорони озонового шару та ін.

Екологічна політика Японії за своєю суттю нагадує політику західноєвропейських країн. Серед ефективних рис слід назвати: ініціативи місцевих органів влади у сфері охорони навколишнього середовища, що активно підтримуються населенням; розробку й широке застосування нових, екологічно чистих технологій завдяки залученню приватного бізнесу; державну систему екологічного регулювання, сформовану під впливом громадського екологічного руху. Сьогодні екологічна політика Японії поєднує адміністративні та економічні методи регулювання. До адміністративних можна зарахувати: уведення стандартів якості продукції і навколишнього середовища; екологічну експертизу; угоди між місцевими органами влади та підприємствами про контроль за забрудненням; систему арбітражу екологічних конфліктів тощо. Слід також зазначити, що в Японії одні з найсуворіших у світі нормативів із забруднення атмосфери, що вдвічі-втричі перевершують аналогічні параметри в інших країнах. У 2020 році, Японія посилила свою мету в галузі боротьби з глобальним потеплінням, взявши на себе сміливу обіцянку створити до 2050 чисте вуглецевонейтральне суспільство.

Індонезія входить до десятки країн світу, які є найбільшими емітентами метану. У другій половині 2021 року, на кліматичному саміті у Глазго, країна підписала декларацію про скорочення викидів метану, згідно якої до 2030 року країна

зобов'язана зменшити викиди метану на 30%. У цьому контексті важливим є розв'язання наступних проблем, які включають масштабну вирубку лісів (більшість із них незаконно) та пов'язані з цим лісові пожежі, що викликають важкий смог над частиною західної Індонезії, Малайзії та Сінгапуру; надмірна експлуатація морських ресурсів; екологічні проблеми, пов'язані з швидкими темпами урбанізації і економічного розвитку, в тому числі забруднення повітря, затори на дорогах, поводження зі сміттям, а також доступність питної води та послуги з водовідведення. Знищення лісів та знищення торфовищ роблять Індонезію третьою у світі за викидами парникових газів. Знищення середовища існування загрожує виживанню корінних та ендемічних видів, включаючи 140 видів ссавців, визнаних Всесвітньою спілкою охорони (МСОП) як такі, що перебувають під загрозою зникнення, та 15, визначених як критично зникаючі. Уряд Індонезії добровільно зобов'язався мінімум на 26 % зменшити викиди парникових газів до 2020 року та на 29 % до 2030 року. Індонезія розробила кліматичну політику, пов'язану з використанням земель та лісовими викидами. Мораторій на вирубку первинних лісів та торфових земель було продовжено з двох до чотирьох років. Уряд Індонезії прагне зменшити бідність на 4% до 2025 року, але сувора політика щодо клімату може зробити це неможливим. Міжнародна допомога може дозволити Індонезії скоротити викиди приблизно на 41 % до 2030 року. Індонезія підписала низку договорів та міжнародних угод: як Сторона-підписант – про Біорізноманіття, зміну клімату, опустелювання, зникаючі види, небезпечні відходи, морське право, заборону ядерних випробувань, захист озонового шару, забруднення кораблів, тропічну деревина, водно-болотні угіддя.

Висновки. Всі держави світу своєю економічною діяльністю по-різному негативно впливають на екологічну ситуацію у своїй державі. Проте у високорозвинутих державах вже є запровадженні ефективні засоби для зменшення цього негативного явища і також вводять нові механізми, а держави, які розвиваються відстають у цій проблемі, але також працюють над їх вирішенням.

Література:

1. Environmental policy of Canada. URL: https://ewikiuk.top/wiki/Environmental_policy_of_Canada.
2. Environmental governance in Brazil. URL: https://uk.wikisru.ru/wiki/Environmental_governance_in_Brazil#National_Environmental_Policy
3. Охорона біорізноманіття: порівняльний аналіз законодавства ЄС і України. URL: <http://www.novaecologia.org/voecos-1062-2.html>.
4. Екологічна політика України: цілі, напрями та інструменти реалізації. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/ekologichna-politika-ukraini-cili-napryami-ta-instrumenti-realizacii/>.
5. Екологічна політика Японії. URL: <https://1536-2377-1-PB.pdf> (puet.edu.ua).
6. Екологічні проблеми в Індонезії. URL: https://uk.upwiki.one/wiki/Environmental_issues_in_Indonesia

Вадим ГРИЦЮК, студент

Науковий керівник: д. геог. н., проф. **Царик Л. П.**

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ДОЛИНИ РІЧКИ ІКВИ

Актуальність теми: Сьогодні екологічна ситуація в Україні є кризовою у контексті погіршення стану навколишнього середовища і поглиблення екологічної кризи значення річок є надзвичайно важливим оскільки вони є осередком для скупчення різних живих організмів, транспортерами питної води та забруднюючих речовин.

Мета дослідження: проаналізувати екостан природних компонентів, антропогенну перетвореність ландшафтів смарагдової ділянки р. Іква на їх відповідність зазначеним у проекті вимогам.

Об'єкт дослідження: відтинки долини річки Ікви в межах Тернопільської області.

Предмет дослідження: геоекологічні параметри екостану річкової долини.